

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ФОРСАЙТ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>28 Публічне управління та адміністрування</i>
Спеціальність	<i>281 Публічне управління та адміністрування</i>
Освітня програма	<i>Публічне адміністрування та електронне урядування</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна) / Заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ECTS / 90 год. Денна форма навчання: Лекції - 18 год., Практичні заняття - 18 год., СРС - 54 год.; Заочна форма навчання: Лекції - 10 год., Практичні заняття - 6 год., СРС - 74 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік МКР / ДКР / Індивідуальне завдання</i>
Розклад занять	<i>За покликанням: http://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лекції читають: 1) професор кафедри теорії та практики управління, к. філос. н., професор Мельниченко Анатолій Анатолійович, melnichenkot@ukr.net; 2) старший викладач кафедри теорії та практики управління Іщенко Анна Миколаївна, ishchenko.kpi@gmail.com. Практичні заняття проводить: 1) старший викладач кафедри теорії та практики управління, к. пед. н., Бриль Юлія Олексіївна, Julia_Bril@ukr.net; 2) старший викладач кафедри теорії та практики управління Іщенко Анна Миколаївна, ishchenko.kpi@gmail.com.</i>
Розміщення курсу	<i>Створюється Classroom у середовищі Google Workspace. Дані для доступу до курсу надаються здобувачам вищої освіти перед початком навчального семестру.</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Основною метою навчальної дисципліни є надати майбутнім фахівцям з публічного управління та адміністрування систематизоване уявлення про теоретичне і практичне підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень, ознайомити

здобувачів вищої освіти із методологією, методами й інструментарієм дослідження, зокрема форсайтом, раціональним плануванням дослідницької діяльності та інформаційним забезпеченням науково-дослідної роботи, основними вимогами щодо оформлення наукових результатів, сформувати наукову та академічну культуру здобувачів вищої освіти.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Наукові дослідження та форсайт в публічному управлінні» у здобувачів вищої освіти формується **інтегральна компетентність** - здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Навчальна дисципліна також сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК08. Здатність здійснювати професійну діяльність і приймати обґрунтовані рішення, керуючись засадами соціальної відповідальності, правовими та етичними нормами.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК03. Здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування.

СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК07. Здатність самостійно готувати проєкти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

СК12. Здатність до застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема цифрових та розумних технологій.

Після опанування навчальної дисципліни «Наукові дослідження та форсайт в публічному управлінні» здобувачі вищої освіти мають продемонструвати наступні результати навчання:

- використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування;
- визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії;
- планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей

і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків;

- уміти діагностувати проблеми та розробляти рекомендації щодо здійснення цифрових трансформацій публічного управління.

№ з/п	Результати навчання	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
1.	<p>Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.</p>	<p>словесні: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусії, коментування; наочні: ілюстрування, показ слайдів, презентацій; практичні: вправи, творчі роботи, робота з навчальною літературою, текстом, метод ретроспекції, метод проблемних ситуацій, частково-пошукові методи, дослідницькі методи, метод активізуючих запитань, метод використання життєвого досвіду, форсайт, підготовка презентацій.</p>	<p>форми: лекції, практичні (семінарські) заняття, консультації, самостійна робота студентів; методи: залік, модульна контрольна робота, домашня контрольна робота, індивідуальне завдання, експрес-опитування, опитування за темою практичного (семінарського) заняття, виконання завдань самостійної роботи.</p>
2.	<p>Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.</p>	<p>словесні: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусії, коментування; наочні: ілюстрування, показ слайдів, презентацій; практичні: вправи, творчі роботи, робота з навчальною літературою, текстом, метод ретроспекції, метод проблемних ситуацій, частково-пошукові методи, дослідницькі методи, метод активізуючих запитань, метод використання життєвого досвіду, форсайт, підготовка презентацій.</p>	<p>форми: лекції, практичні (семінарські) заняття, консультації, самостійна робота студентів; методи: залік, модульна контрольна робота, домашня контрольна робота, індивідуальне завдання, експрес-опитування, опитування за темою практичного (семінарського) заняття, виконання завдань самостійної роботи.</p>

3.	Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.	<p>словесні: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусії, коментування;</p> <p>наочні: ілюстрування, показ слайдів, презентацій;</p> <p>практичні: вправи, творчі роботи, робота з навчальною літературою, текстом, метод ретроспекції, метод проблемних ситуацій, частково-пошукові методи, дослідницькі методи, метод активізуючих запитань, метод використання життєвого досвіду, форсайт, підготовка презентацій.</p>	<p>форми: лекції, практичні (семінарські) заняття, консультації, самостійна робота студентів;</p> <p>методи: залік, модульна контрольна робота, домашня контрольна робота, індивідуальне завдання, експрес-опитування, опитування за темою практичного (семінарського) заняття, виконання завдань самостійної роботи.</p>
4.	Уміти діагностувати проблеми та розробляти рекомендації щодо здійснення цифрових трансформацій публічного управління	<p>словесні: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусії, коментування;</p> <p>наочні: ілюстрування, показ слайдів, презентацій;</p> <p>практичні: вправи, творчі роботи, робота з навчальною літературою, текстом, метод ретроспекції, метод проблемних ситуацій, частково-пошукові методи, дослідницькі методи, метод активізуючих запитань, метод використання життєвого досвіду, форсайт, підготовка презентацій.</p>	<p>форми: лекції, практичні (семінарські) заняття, консультації, самостійна робота студентів;</p> <p>методи: залік, модульна контрольна робота, домашня контрольна робота, індивідуальне завдання, експрес-опитування, опитування за темою практичного (семінарського) заняття, виконання завдань самостійної роботи.</p>

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Відповідно до структурно-логічної схеми програми підготовки фахівця публічного управління та адміністрування навчальній дисципліні «Наукові дослідження та форсайт в публічному управлінні», безпосередньо, передують дисципліни: «Управлінські інструменти забезпечення сталого розвитку», «Практикум з іншомовного ділового спілкування», «Механізми та технології публічного управління та адміністрування», «Електронне урядування та електронна демократія», «Публічна політика та врядування», «Цифрові та комунікаційні технології у сфері публічного адміністрування та електронного урядування» та «Управління публічними фінансами» та, своєю чергою,

є вагомим підґрунтям для проходження практики, проведення наукових досліджень, написання і оформлення науково-дослідних робіт, зокрема магістерської дисертації.

Необхідні знання та навички для успішного засвоєння дисципліни:

- Українська мова;
- Іноземна мова (базовий рівень англійської мови);
- Використання текстового редактора та редактора для створення таблиць;
- Використання редактора для створення презентацій.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Тема 1. Наукові дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Тема 2. Методологічний арсенал наукових досліджень.

Тема 3. Академічна доброчесність в наукових дослідженнях.

Тема 4. Апробація результатів наукових досліджень: сутність, форми вимоги.

Тема 5. Особливості оформлення бібліографічних посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні.

Тема 6. Теоретичні основи наукового прогнозування та передбачення в управлінській діяльності.

Тема 7. Форсайт: сутність та ключові поняття технології.

Тема 8. Використання експертних методів прогнозування в публічному управлінні. Метод Дельфі.

Тема 9. Основні поняття сценарного аналізу. Використання сценарного аналізу для розв'язання управлінських завдань.

4. Навчальні матеріали та ресурси

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Базова література

1. Абрамов В.І., Арутюнов В.Х. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі): Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2005. 178 с.
2. Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування : колективна монографія / за редакцією Н.Б. Кирич ; Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Тернопіль : Паляниця В. А., 2020. 267 с.: рисунки, таблиці.
3. Важинський С.Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Гуроров О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
5. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. 2-ге вид. випр. та доп.: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
6. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
7. Мельниченко А.А. Прояви академічної нечесності. В: Т. В. Фініков, А. Є. Артюхов, ред. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнародний Благодійний фонд «Міжнародний фонд освітньої політики». Київ; Таксон, С. 107-120.
8. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
9. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник / В. С. Антонюк, Л. Г. Полонський, В. І. Аверченков, Ю. А. Малахов. Київ : НТУУ «КПІ», 2015. 277 с.

10. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник / А. П. Ладанюк, Л. О. Власенко, В. Д. Кишенько; Міністерство освіти і науки України, Національний університет харчових технологій. Київ : Ліра-К, 2020. 352 с.
11. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / Ю.Г. Кальниш, Т.М. Лозинська, В.І. Тимцуник ; Міністерство освіти і науки України, Полтавська державна аграрна академія. Полтава : РВВ ПДАА, 2015. 279 с.
12. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

Додаткова література

13. Handbook of research methods in public administration / editors: Gerald J. Miller and Kaifeng Yang. 2nd ed. Public administration and public policy series. 992 p. URL: <http://www.blancopceck.net/Handbook.pdf>.
14. ДСТУ 8302:2015 Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова», 2016. 20 с.
15. Казаков М.А. Феномен псевдонауки як проблема розвитку сучасного наукового пізнання : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.02 / Казаков Мстислав Андрійович ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2016. 20 с.
16. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/18681/5/Academ_4_12_red1-2.pdf.
17. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 №1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
18. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 №2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
19. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 № 3322-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>.
20. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 №848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#top>.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні. Базова література

1. Згуровський М.З. Форсайт економіки України на середньотерміновому (2015-2020 роки) і довготерміновому (2015-2030 роки) часових горизонтах. М.З. Згуровський ; МОН України, НТУУ "КПІ". Київ : НТУУ "КПІ", 2015. 54 с.
2. Форсайт та побудова стратегії соціально-економічного розвитку України на середньостроковому (до 2020 року) і довгостроковому (до 2030 року) часових горизонтах / науковий керівник проекту М.З. Згуровський ; Міжнародна рада з науки, Комітет із системного аналізу при призидії НАН України, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Інститут прикладного системного аналізу МОН України і НАН України [та 2 інших]. Київ : НТУУ "КПІ", 2016. 180 с. : рисунки, таблиці кольорові.
3. Форсайт розвитку оборонно-промислового комплексу України на часовому горизонті 2021–2030 роки / наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський // Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені

Ігоря Сікорського»; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку; Інститут передових оборонних технологій КПІ ім. Ігоря Сікорського; Інформаційно-аналітичний центр КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 148 с.

4. Корчак А.О., Войтко С. В. Реалізація форсайту економіки України на прикладі пріоритетних кластерів. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених.* 2019. Вип. 13. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29372>.
5. Панкратов В. А. Стратегія розвитку соціально-економічних систем на основі методологій передбачення та когнітивного моделювання : дис. ... канд. техн. наук : 01.05.04 – системний аналіз і теорія оптимальних рішень. Київ, 2017. 198 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/19394>.
6. Ланде Д., Бойченко А. Методика розроблення сценаріїв розвитку ситуації на основі аналізу інформаційного простору. *Information Technology and Security.* 2017. Vol. 5, Iss. 2 (9). Pp. 5–12. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/23927>.

Додаткова література

7. Дунда С.П., Ковтун С.П. Технологія форсайт як інструмент стратегічного менеджменту Молодий вчений. 2017. № 12. С. 612-616. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_143.
8. Кірнос І.О. Форсайт як інструмент державного стратегічного планування. Інноваційна економіка. 2013. № 6. С. 31-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_9.
9. Ключнікова К.Г. Форсайт як сучасний метод управління інноваційним розвитком регіону. Часопис економічних реформ. 2013. № 4. С. 157-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2013_4_26.
10. Галушко О.С. Аналіз методів форсайту. Якісні методи. Гілея: науковий вісник. 2018. Вип. 131. С. 245-251. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2018_131_66.
11. Денежников С.С. Методологія форсайту в науковому прогнозуванні майбутнього. Філософія науки: традиції та інновації. 2015. № 1. С. 108-117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FilosNauk_2015_1_14.
12. Korolevska A.V. Megatrends of Global Development: Review of Foresight Reports. Політикус. 2017. Вип. 2. С. 129-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2017_2_30.
13. Окландер Т.О. Форсайт як організаційно-управлінська інновація. Економічні інновації. 2011. Вип. 43. С. 224-231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2011_43_27.
14. Паладченко О.Ф., Молчанова І.В. Сучасні підходи і методи проведення прогнозних досліджень: світовий досвід і можливість його використання в Україні. Наука, технології, інновації. 2018. № 2. С. 23-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/STI_2018_2_6.
15. Рудь Н.Т. Форсайт: сутність та методологія прогнозування. Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. 2019. Вип. 16. С. 120-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2019_16_15.
16. Шевченко Л.С. Стратегічний форсайт: управління майбутнім. Право та інновації. 2019. № 3. С. 90-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2019_3_14.
17. Шедяков В.Є. Діапазон використання аналізу в процесі суспільного Форсайту. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. № 7-8. С. 123-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_7-8_18.
18. Світлична Ю.О. Стратегічний форсайт як інструмент вироблення державної політики. 2016 URL: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2016-1/2016-01.pdf#page=22>.
19. Квітка С.А. Форсайт в публічному управлінні: методи і перспективи реалізації в Україні. Аспекти публічного управління. 2018. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/aplup_2018_6_8_9.pdf.

20. Рудь Н.Т. Форсайт: сутність та методологія прогнозування. Економічні науки. Облік і фінанси. 2019. URL: <http://oblik-i-finansy.lutsk-ntu.com.ua/index.php/ekonomichni-nauky-oblik-i-finan/article/download/50/46>.
21. Гира О.А., Юричина І.А. Форсайт технологія планування стратегічних напрямів розвитку економічних систем. 2019. URL: http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/20953/%D0%92%D0%A1%D0%9D%D0%9F%D0%9A%D0%95%D0%9F%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%83%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%2019_p291-293.pdf?sequence=1.
22. Квітка С.А. Форсайт у місцевому самоврядуванні: аспекти впровадження. Видавництво "Грані". 2019. URL: <https://grani-print.dp.ua/index.php/home/article/download/102/50>.
23. Заскалкін А.С. Форсайт як інноваційний інструмент публічного управління розвитком системи державно-приватного партнерства. Державне будівництво. 2016. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/DeBu_2016_2_21.pdf.
24. Васильченко Г.В., Вербовська Л.С. Форсайт як інструмент залучення громади до процесів розвитку. 2017. URL: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/5709/1/6317p.pdf>.
25. Хвостіченко В.В. Форсайт як інструмент стратегічного управління проектно-орієнтованою організацією. 2018. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/25670/SIT_18_105.pdf?sequence=1.
26. Рибінцев В.О., Клопов І.О. Форсайт як технологія реалізації стратегії розвитку економіки. Інтелект XXI. 2017. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/int XXI 2017 3 14.pdf.
27. Квітка С.А. Форсайт як технологія проектування майбутнього: новітні механізми взаємодії публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства. Public administration aspects. 2016. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/281/276/>.
28. Дегтярьова О.В. Форсайт-технології зміни пріоритетів виробничо-господарської діяльності підприємств. Часопис економічних реформ. 2019. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Cher 2019 1_6.pdf.
29. Шевченко Л.С. Технологічний Форсайт у контексті інноваційного розвитку України. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5889/1/Shevchenko_149-153.pdf.
30. Шпикуляк О.Г., Ходаківська О.В. Концептуальні засади прогнозування економічних процесів за методологією «Форсайт». Modern Economics. 2017. № 2. С. 60-68. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/2-2017/UKR/shpykuliak.pdf>.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Лекційні заняття

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Тема 1. Наукові дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Поняття науки і наукової діяльності. Форми існування науки: наука як вид пізнавальної діяльності, наука як система знань, наука як соціальний інститут, наука як

форма суспільної свідомості та продуктивна сила суспільства. Основні тенденції розвитку науки: інтеграція та диференціація, інформатизація та математизація науки. Поняття наукової парадигми та наукової революції. Класифікація наук. Функції науки. Наукове дослідження як основна форма існування і розвитку науки. Види наукових досліджень. Наукові дослідження в галузі публічного управління та адміністрування як складова загальної системи наукових знань. Загальна структура наукового дослідження. Суб'єкт, об'єкт та предмет дослідження. Основні етапи наукового дослідження. Поняття наукової проблеми та наукових гіпотез дослідження.

Тема 2. Методологічний арсенал наукових досліджень.

Поняття методології, методів та методик досліджень. Класифікація методів наукових досліджень. Філософські, загальнонаукові та конкретнонаукові методи досліджень у сфері публічного управління та адміністрування. Характеристика порівняльного, історичного, системного підходів, структурного та функціонального аналізу. Статистичні, логічні методи, моделювання тощо. Інституційний аналіз у сфері публічного управління та адміністрування. Опитувальні методи, вибіркові методи, експертні методи, SWOT-аналіз. Валідизація методик наукових досліджень.

Тема 3. Академічна доброчесність в наукових дослідженнях.

Академічна доброчесність як міждисциплінарна категорія. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Морально-культурні, інституційні, освітньо-виховні чинники, які впливають на культуру академічної доброчесності. Законодавче поле академічної доброчесності. Академічна доброчесність як сукупність етичних принципів та правил. Формалізація видів порушень АД (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання). Визначення особливостей дотримання АД; види академічної відповідальності; права осіб, стосовно яких порушено питання про недотримання ними принципів академічної доброчесності тощо. Кодекс честі університету.

Тема 4. Апробація результатів наукових досліджень: сутність, форми вимоги.

Сутність і значення апробації результатів наукових досліджень. Наукові заходи як форма апробації: конференції, семінари, симпозиуми, конгреси, прес-конференції тощо. Публікація результатів наукових досліджень: сутність та види. Наукова стаття: види, вимоги до змісту та оформлення. Наукова доповідь: види та рекомендації щодо підготовки. Кваліфікаційна робота: структура, вимоги до оформлення, рекомендації щодо захисту.

Тема 5. Особливості оформлення бібліографічних посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.

Поняття бібліографічного посилання та бібліографічного запису. Об'єкт бібліографічного посилання. Види бібліографічного посилання. Обов'язкові та факультативні елементи бібліографічного посилання. Правила пунктуація. Функції бібліографічного посилання. Вимоги до бібліографічного посилання. Особливості та характеристика національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Вимоги до оформлення списку використаних джерел і способи групування бібліографічних посилань. Огляд поширених міжнародних стилів цитування та посилання в наукових роботах для різних галузей знань. Текстові запозичення. Коректне

цитування та оформлення посилань. *Бібліографічні менеджери: Mendeley, EndNote, Zotero.*
Референс-менеджеру: ONAFT4Ref Manager.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні.

Лекція 6. Теоретичні основи наукового прогнозування та передбачення в управлінській діяльності.

Пізнавальний потенціал та сутність методів наукового прогнозування.

Класифікація методів наукового прогнозування за горизонтом прогнозу, за типом прогнозування, за ступенем ймовірності подій тощо. Порівняння методів сценарного планування, інформаційного моніторингу, форсайту та прогнозування. Особливості застосування методів наукового прогнозування та передбачення в управлінській діяльності.

Лекція 7. Форсайт: сутність та ключові поняття технології.

Історія виникнення та етапи становлення технології Форсайт. Базові принципи технології Форсайт. Об'єктивні передумови, які визначають поширення Форсайт-технологій в управлінні. Переваги та обмеження застосування технології Форсайт. Практика застосування технології Форсайт для розробки і реалізації довгострокових стратегій розвитку у різних країнах світу.

Етапи проведення, учасники та принципи проведення Форсайт-досліджень. Класифікація кількісних та якісних методів, що використовуються при проведенні Форсайт-досліджень. Трикутник та ромб методів Форсайт. Основи проведення Rapid Foresight.

Лекція 8. Використання експертних методів прогнозування в публічному управлінні. Метод Дельфі.

Пізнавальний потенціал та сутність експертних методів прогнозування. Класифікація експертних методів. Особливості застосування експертного знання для вирішення завдань публічного управління та адміністрування. Рекрутинг та відбір експертів. Процедура експертного опитування. Метод Дельфі: сутність та процедура.

Лекція 9. Основні поняття сценарного аналізу. Використання сценарного аналізу для розв'язання управлінських завдань.

Історичні аспекти застосування методу сценарного аналізу. Аналіз сценаріїв. Типи сценаріїв. Критерії життєздатності сценаріїв. Основні етапи процесу побудови сценаріїв.

Практичні (семінарські) заняття

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Тема 1. Поняття науки та регулювання наукової діяльності.

Виникнення і розвиток наукового знання, його сутність і структура. Поняття, основні функції і значення науки для розвитку та організації суспільства. Наука як специфічна форма пізнавальної діяльності. Наука як сукупність дисциплінарних знань. Наука як соціальний інститут. Наука як форма суспільної свідомості. Понятійно-термінологічний апарат науки: сутність наукового терміну, категорії, концепції, парадигми, закони, закономірності. Поняття гіпотези та наукового припущення. Фундаментальні та прикладні науки, їх значення. Структура і класифікація

науки як системи знань. Сутність та особливості формування і розвитку природничих, гуманітарних та суспільних наук.

Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні. Організаційна структура науки в Україні: історія та розвиток Національної академії наук України; структура НАН України; основні типи науково-дослідних установ; наукові школи. Типові схеми фінансування науки та наукових досліджень в Україні. Фонди сприяння розвитку науки і техніки, наукові гранти, міжнародні науково-дослідницькі програми, стажування за кордоном.

СРС: Визначити основні напрямки міжнародного співробітництва українських та зарубіжних вчених у галузі економічних, гуманітарних, технічних, природничих наук, зокрема у сфері публічного управління та адміністрування.

На підставі вивчення та аналізу наукової літератури, інформаційних джерел, нормативно-правової бази сфери публічного управління, тенденцій розвитку публічного управління та адміністрування України та провідних країн світу визначити проблематику актуальних наукових досліджень (або перспективні напрями наукових досліджень).

Подайте схематично структурну організацію наукової діяльності в Україні. Надайте характеристику формам організації та управління наукою в Україні.

Тема 2. Методологія та організація наукових досліджень.

Об'єкт і предмет наукового дослідження, їх класифікація. Життєвий цикл наукового дослідження. Теоретичний та емпіричний рівні наукового дослідження. Сутність принципів проведення наукового дослідження.

Поняття методології науки у вузькому та широкому змісті. Різниця між методологією, методикою та методами дослідження. Рівні методології науки: їх сутність, значення та характерні особливості. Поняття методу наукового дослідження. Методи наукового дослідження та їх класифікація, особливості використання та інтерпретація результатів: загальні методи наукових досліджень; спеціальні методи наукових досліджень; методи теоретичних досліджень; конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження. Основні спеціально наукові методи дослідження в публічному управлінні. Зв'язок методу і методики дослідження. Процес і процедури наукового дослідження та його стадії. Докази у методології наукових досліджень. Міждисциплінарного підходу при здійсненні наукових досліджень у сфері публічного управління та адміністрування.

Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Наукова інформація. Шляхи та засоби забезпечення відкритого доступу до інформації. Зелений шлях відкритого доступу до наукової інформації. Особливості збору, опрацювання та інтерпретації наукової інформації.

Підготовка кваліфікаційної роботи (магістерська дисертація): вимоги, технологія підготовки, публічний захист.

СРС: Відобразити схематично послідовність етапів наукового дослідження, розкрити їх сутність.

Опрацювати навчальний матеріал і ресурси, які розкривають питання щодо наукових основ та методики роботи з бібліотечними джерелами, пошуком інформації в науковій бібліотеці та роботи з каталогами. Основні моменти занотувати.

Визначити методологічні основи наукового пошуку та вибору методів його проведення (на основі теми (напрямку) магістерської дисертації).

Тема 3. Академічна доброчесність як визначальний принцип дослідницької діяльності.

Сутність поняття «академічна доброчесність» та її фундаментальні цінності. Законодавче підґрунтя академічної доброчесності. Характеристика проявів академічної

недобросовісності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, шахрайство, несанкціонована співпраця). Характеристика механізмів забезпечення академічної доброчесності в наукових дослідженнях. Політика академічної чесності КПІ ім. Ігоря Сікорського. Інструменти та заходи щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в освітніх і наукових роботах. Моральні принципи, норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників у навчальній, науковій та професійній діяльності. Академічна доброчесність як вияв гідності здобувача вищої освіти та науковця.

СРС: Здійснити аналіз ситуацій щодо порушень академічної доброчесності, які пропонує викладач, розробити рекомендації із запобігання та боротьби з проявами академічної недоброчесності.

Тема 4. Апробація результатів наукових досліджень.

Сутність апробації результатів наукового дослідження. Види та форми апробації наукового дослідження. Наукова комунікація як процес обміну науковою інформацією та професійного спілкування у науковому співтоваристві. Формальні та неформальні наукові комунікації. Наукові комунікатори. Методи і засоби наукових комунікацій. Міжнародна наукова комунікація. Наукова публікація як засіб фіксації та оприлюднення наукового результату. Вимоги до структури та змісту наукової публікації. Наукові фахові видання України з публічного управління та адміністрування. Міжнародні наукометричні бази даних та індекси цитування.

СРС: Здійснити підбір 3-х наукових статей за напрямом “публічне управління та адміністрування”, або за темою магістерської дисертації та надати повний аналіз їх структурних елементів беручи за основу вимоги до наукових статей.

Визначити та охарактеризувати критерії ефективності формальної і неформальної наукової комунікації.

Визначте та охарактеризуйте функціональні можливості та інструменти спеціалізованих соціальних мереж для науковців.

Тема 5. Практичні аспекти оформлення бібліографічних посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.

Приклади та практичне опанування умінь оформлення бібліографічних посилань за ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Приклади та практичне опанування умінь оформлення бібліографічних посилань за міжнародними стилями цитування: MLA (Modern Language Association) style, APA (American Psychological Association) style, Chicago/Turabian style, Harvard style, ACS (American Chemical Society) style, AIP (American Institute of Physics) style, IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style, Vancouver style, OSCOLA.

Приклади та практичне опанування умінь оформляти список використаних джерел і References.

СРС: Оформлення бібліографічних посилань за ДСТУ 8302:2015, за міжнародними стилями цитування, списку використаних джерел і References.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні.

Тема 6. Загальна методологія та принципи передбачення.

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Обґрунтованість передбачення як сприйняття та розуміння явищ і процесів діяльності на мікро- та макрорівні. Оцінки можливості управлінського впливу на ці процеси та явища за допомогою наявного методичного й технологічного інструментарію. Основні принципи

прогнозування та передбачення. Класифікація методів наукового прогнозування. Типологія прогнозів залежно від об'єктів та сфер застосування, залежно від рівня управління, в залежності від періодичності, за ступенем вірогідності, за етапом розвитку об'єкта тощо. Приклади прогнозів в залежності від класифікацій. Історичні, культурні та соціальні витоки Форсайт-досліджень.

СРС: Опрацювати навчальні матеріали та ресурси:

- Панкратов В.А. Стратегія розвитку соціально-економічних систем на основі методологій передбачення та когнітивного моделювання : дис. ... канд. техн. наук : 01.05.04 – системний аналіз і теорія оптимальних рішень. Київ, 2017. 198 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/19394>.
- Рудь Н.Т. Форсайт: сутність та методологія прогнозування. Економічні науки. Облік і фінанси. 2019. URL: <http://oblik-i-finansy.lutsk-ntu.com.ua/index.php/ekonomichni-nauky-oblik-i-finan/article/download/50/46>.
- Гира О.А., Юричина І.А. Форсайт технологія планування стратегічних напрямів розвитку економічних систем. 2019. URL: http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/20953/%D0%92%D0%A1%D0%9D%D0%9F%D0%9A%D0%95%D0%9F%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%83%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%2019_p291-293.pdf?sequence=1.
- Світлична Ю.О. Стратегічний форсайт як інструмент вироблення державної політики. 2016 URL: <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2016-1/2016-01.pdf#page=22>.

Тема 7. Розвиток Форсайт-досліджень в країнах світу.

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Практика застосування форсайта для розробки і реалізації довгострокових стратегій розвитку зарубіжних країн. Огляд основних форсайтних і стратегічних досліджень в зарубіжних країнах. Міжнародні організації, що займаються прогностичною діяльністю. Розвиток Форсайт-досліджень в Україні: школа М.З. Зеуровського.

СРС:

1. Опрацювати навчальні матеріали та ресурси:

- Квітка С.А. Форсайт як технологія проектування майбутнього: новітні механізми взаємодії публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства. Public administration aspects. 2016. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/281/276/>.
- Квітка С.А. Форсайт у місцевому самоврядуванні: аспекти впровадження. Видавництво "Грані". 2019. URL: <https://grani-print.dp.ua/index.php/home/article/download/102/50>.
- Квітка С.А. Форсайт в публічному управлінні: методи і перспективи реалізації в Україні. Аспекти публічного управління. 2018. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/aplup_2018_6_8_9.pdf.

2. Провести порівняння тематик проведення Форсайт-досліджень в різних країнах світу.

Тема 8. Основи проведення швидкісного форсайту (Rapid Foresight).

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Використання сесій Rapid Foresight для вирішення тактичних та стратегічних управлінських завдань. Вимоги до побудови карти часу. Горизонти Rapid Foresight. Основні елементи Rapid Foresight та як їх правильно формулювати. Вимоги до учасників Rapid Foresight. Чорні лебеді. Обробка

результатів Rapid Foresight.

СРС: Відповідно до вимог до формування трендів сформувані тренди розвитку публічного управління та адміністрування в Україні на короткостроковому та середньостроковому горизонтах.

Тема 9. Основні поняття сценарного аналізу.

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Використання сценарного аналізу для розв'язання управлінських завдань. Класифікація сценаріїв. Методи побудови сценаріїв та вимоги до них. Аналіз прикладів використання сценарного аналізу в публічному управлінні та адмініструванні.

СРС:

1. Опрацювати навчальні матеріали та ресурси:

- Ланде Д., Бойченко А. Методика розроблення сценаріїв розвитку ситуації на основі аналізу інформаційного простору. *Information Technology and Security*. 2017. Vol. 5, Iss. 2 (9). Pp. 5–12. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/23927>.

2. Проаналізувати сценарії наведені у джерелі:

- Форсайт розвитку оборонно-промислового комплексу України на часовому горизонті 2021–2030 роки / наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський // Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку; Інститут передових оборонних технологій КПІ ім. Ігоря Сікорського; Інформаційно-аналітичний центр КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 148 с. (доступ за посиланням http://wdc.org.ua/sites/default/files/KPI-WDC-IADT_FORESIGHT-2021-UA.pdf)

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Лекційні заняття

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Тема 1. Наукові дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Поняття науки і наукової діяльності. Форми існування науки: наука як вид пізнавальної діяльності, наука як система знань, наука як соціальний інститут, наука як форма суспільної свідомості та продуктивна сила суспільства. Основні тенденції розвитку науки: інтеграція та диференціація, інформатизація та математизація науки. Поняття наукової парадигми та наукової революції. Класифікація наук. Функції науки. Наукове дослідження як основна форма існування і розвитку науки. Види наукових досліджень. Наукові дослідження в галузі публічного управління та адміністрування як

складова загальної системи наукових знань. Загальна структура наукового дослідження. Суб'єкт, об'єкт та предмет дослідження. Основні етапи наукового дослідження. Поняття наукової проблеми та наукових гіпотез дослідження.

Тема 2. Методологічний арсенал наукових досліджень.

Поняття методології, методів та методик досліджень. Класифікація методів наукових досліджень. Філософські, загальнонаукові та конкретнонаукові методи досліджень у сфері публічного управління та адміністрування. Характеристика порівняльного, історичного, системного підходів, структурного та функціонального аналізу. Статистичні, логічні методи, моделювання тощо. Інституційний аналіз у сфері публічного управління та адміністрування. Опитувальні методи, вибіркові методи, експертні методи, SWOT-аналіз. Валідизація методик наукових досліджень.

Тема 3. Академічна доброчесність в наукових дослідженнях.

Академічна доброчесність як міждисциплінарна категорія. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Морально-культурні, інституційні, освітньо-виховні чинники, які впливають на культуру академічної доброчесності. Законодавче поле академічної доброчесності. Академічна доброчесність як сукупність етичних принципів та правил. Формалізація видів порушень АД (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання). Визначення особливостей дотримання АД; види академічної відповідальності; права осіб, стосовно яких порушено питання про недотримання ними принципів академічної доброчесності тощо. Кодекс честі університету.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні.

Тема 4. Форсайт: сутність та ключові поняття технології.

Історія виникнення та етапи становлення технології Форсайт. Базові принципи технології Форсайт. Об'єктивні передумови, які визначають поширення Форсайт-технологій в управлінні. Переваги та обмеження застосування технології Форсайт. Практика застосування технології Форсайт для розробки і реалізації довгострокових стратегій розвитку у різних країнах світу.

Етапи проведення, учасники та принципи проведення Форсайт-досліджень. Класифікація кількісних та якісних методів, що використовуються при проведенні Форсайт-досліджень. Трикутник та ромб методів Форсайт. Основи проведення Rapid Foresight.

Тема 5. Основні поняття сценарного аналізу. Використання сценарного аналізу для розв'язання управлінських завдань.

Історичні аспекти застосування методу сценарного аналізу. Аналіз сценаріїв. Типи сценаріїв. Критерії життєздатності сценаріїв. Основні етапи процесу побудови сценаріїв.

Практичні (семінарські) заняття

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Тема 1. Методологія та організація наукових досліджень.

Об'єкт і предмет наукового дослідження, їх класифікація. Життєвий цикл наукового дослідження. Теоретичний та емпіричний рівні наукового дослідження. Сутність принципів проведення наукового дослідження.

Поняття методології науки у вузькому та широкому змісті. Різниця між методологією, методикою та методами дослідження. Рівні методології науки: їх сутність, значення та характерні особливості. Поняття методу наукового дослідження. Методи наукового дослідження та їх класифікація, особливості використання та інтерпретація результатів: загальні методи наукових досліджень; спеціальні методи наукових досліджень; методи теоретичних досліджень; конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження. Основні спеціально наукові методи дослідження в публічному управлінні. Зв'язок методу і методики дослідження. Процес і процедури наукового дослідження та його стадії. Докази у методології наукових досліджень. Міждисциплінарного підходу при здійсненні наукових досліджень у сфері публічного управління та адміністрування.

Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Наукова інформація. Шляхи та засоби забезпечення відкритого доступу до інформації. Зелений шлях відкритого доступу до наукової інформації. Особливості збору, опрацювання та інтерпретації наукової інформації.

Підготовка кваліфікаційної роботи (магістерська дисертація): вимоги, технологія підготовки, публічний захист.

СРС: Відобразити схематично послідовність етапів наукового дослідження, розкрити їх сутність.

Опрацювати навчальний матеріал і ресурси, які розкривають питання щодо наукових основ та методики роботи з бібліотечними джерелами, пошуком інформації в науковій бібліотеці та роботи з каталогами. Основні моменти занотувати.

Визначити методологічні основи наукового пошуку та вибору методів його проведення (на основі теми (напрямку) магістерської дисертації).

Тема 2. Практичні аспекти оформлення бібліографічних посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.

Приклади та практичне опанування умінь оформлення бібліографічних посилань за ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Приклади та практичне опанування умінь оформлення бібліографічних посилань за міжнародними стилями цитування: MLA (Modern Language Association) style, APA (American Psychological Association) style, Chicago/Turabian style, Harvard style, ACS (American Chemical Society) style, AIP (American Institute of Physics) style, IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style, Vancouver style, OSCOLA.

Приклади та практичне опанування умінь оформляти список використаних джерел і References.

СРС: Оформлення бібліографічних посилань за ДСТУ 8302:2015, за міжнародними стилями цитування, списку використаних джерел і References.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні.

Тема 3. Розвиток Форсайт-досліджень в країнах світу.

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Практика застосування форсайта для розробки і реалізації довгострокових стратегій розвитку зарубіжних країн. Огляд основних форсайтних і стратегічних досліджень в зарубіжних країнах.

Міжнародні організації, що займаються прогностичною діяльністю. Розвиток Форсайт-досліджень в Україні: школа М.З. Зеуровського.

СПС:

1. Опрацювати навчальні матеріали та ресурси:

- Квітка С.А. Форсайт як технологія проектування майбутнього: новітні механізми взаємодії публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства. *Public administration aspects*. 2016. URL: [aspects.org.ua https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/281/276/](https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/281/276/).
- Квітка С.А. Форсайт у місцевому самоврядуванні: аспекти впровадження. Видавництво "Грані". 2019. URL: <https://grani-print.dp.ua/index.php/home/article/download/102/50>.
- Квітка С.А. Форсайт в публічному управлінні: методи і перспективи реалізації в Україні. Аспекти публічного управління. 2018. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P2_1DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/aplup_2018_6_8_9.pdf.

2. Провести порівняння тематик проведення Форсайт-досліджень в різних країнах світу.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота студентів – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації освітнього процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводять згідно розкладу консультацій.

Самостійна робота студентів передбачена до кожної теми практичного (семінарського) заняття в розділі «Навчальний контент». Водночас, вона зазначається у методичних рекомендаціях для підготовки до практичних (семінарських) занять, МКР та виконання індивідуального завдання, які надсилатимуться студентам через узгоджені канали зв'язку.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. При цьому не слід дослівно записувати за лектором, а своїми словами фіксувати найсуттєвіше: тему, її основні питання та положення. На сторінках конспекту варто залишати широкі поля для додаткових поміток під час самостійної роботи над літературою.

Для систематизації отриманих знань з навчальної дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацювати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал, на який лектор посилається при викладанні нового. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати й опрацювати самостійно, незрозумілі питання з'ясувати на консультації.

Основні види самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури та джерел, самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу, написання рефератів, есе.

Відповідно до педагогічного навантаження і розподілу навчального часу дисципліни викладач призначає час щотижневих індивідуальних консультацій.

Лекційні заняття для студентів заочної форми навчання мають висвітлити ключові аспекти дисципліни, розбиратися окремі, найбільш значущі її теми, щоб допомогти студенту зорієнтуватися в обсязі та змісті навчального матеріалу. На практичних (семінарських) заняттях студенти можуть представляти доповіді в межах тематики навчальної дисципліни та свого індивідуального завдання, що дозволяє аудиторії глибше ознайомитися зі змістом дисципліни. При оцінюванні рівня засвоєння знань та формування передбачених навчальним планом умінь у студентів заочної форми навчання основне значення мають результати самостійної роботи.

**Теми лекційних занять
для самостійного опрацювання студентами заочної форми навчання**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Тема 1. Апробація результатів наукових досліджень: сутність, форми вимоги.

Сутність і значення апробації результатів наукових досліджень. Наукові заходи як форма апробації: конференції, семінари, симпозіуми, конгреси, прес-конференції тощо. Публікація результатів наукових досліджень: сутність та види. Наукова стаття: види, вимоги до змісту та оформлення. Наукова доповідь: види та рекомендації щодо підготовки. Кваліфікаційна робота: структура, вимоги до оформлення, рекомендації щодо захисту.

Тема 2. Особливості оформлення бібліографічних посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.

Поняття бібліографічного посилання та бібліографічного запису. Об'єкт бібліографічного посилання. Види бібліографічного посилання. Обов'язкові та факультативні елементи бібліографічного посилання. Правила пунктуація. Функції бібліографічного посилання. Вимоги до бібліографічного посилання. Особливості та характеристика національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Вимоги до оформлення списку використаних джерел і способи групування бібліографічних посилань. Огляд поширених міжнародних стилів цитування та посилання в наукових роботах для різних галузей знань. Текстові запозичення. Коректне цитування та оформлення посилань. Бібліографічні менеджери: Mendeley, EndNote, Zotero. Референс-менеджеру: ONAFT4Ref Manager.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні.

Тема 3. Теоретичні основи наукового прогнозування та передбачення в управлінській діяльності.

Пізнавальний потенціал та сутність методів наукового прогнозування.

Класифікація методів наукового прогнозування за горизонтом прогнозу, за типом прогнозування, за ступенем ймовірності подій тощо. Порівняння методів сценарного планування, інформаційного моніторингу, форсайту та прогнозування. Особливості застосування методів наукового прогнозування та передбачення в управлінській діяльності.

Тема 4. Використання експертних методів прогнозування в публічному управлінні. Метод Дельфі.

Пізнавальний потенціал та сутність експертних методів прогнозування. Класифікація експертних методів. Особливості застосування експертного знання для вирішення завдань публічного управління та адміністрування. Рекрутинг та відбір

експертів. Процедура експертного опитування. Метод Дельфі: сутність та процедура.

**Теми практичних (семінарських) занять
для самостійного опрацювання студентами заочної форми навчання**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Наукові дослідження в публічному управлінні.

Тема 1. Поняття науки та регулювання наукової діяльності.

Виникнення і розвиток наукового знання, його сутність і структура. Поняття, основні функції і значення науки для розвитку та організації суспільства. Наука як специфічна форма пізнавальної діяльності. Наука як сукупність дисциплінарних знань. Наука як соціальний інститут. Наука як форма суспільної свідомості. Понятійно-термінологічний апарат науки: сутність наукового терміну, категорії, концепції, парадигми, закони, закономірності. Поняття гіпотези та наукового припущення. Фундаментальні та прикладні науки, їх значення. Структура і класифікація науки як системи знань. Сутність та особливості формування і розвитку природничих, гуманітарних та суспільних наук.

Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні. Організаційна структура науки в Україні: історія та розвиток Національної академії наук України; структура НАН України; основні типи науково-дослідних установ; наукові школи. Типові схеми фінансування науки та наукових досліджень в Україні. Фонди сприяння розвитку науки і техніки, наукові гранти, міжнародні науково-дослідницькі програми, стажування за кордоном.

Тема 2. Методологія та організація наукових досліджень.

Об'єкт і предмет наукового дослідження, їх класифікація. Життєвий цикл наукового дослідження. Теоретичний та емпіричний рівні наукового дослідження. Сутність принципів проведення наукового дослідження.

Поняття методології науки у вузькому та широкому змісті. Різниця між методологією, методикою та методами дослідження. Рівні методології науки: їх сутність, значення та характерні особливості. Поняття методу наукового дослідження. Методи наукового дослідження та їх класифікація, особливості використання та інтерпретація результатів: загальні методи наукових досліджень; спеціальні методи наукових досліджень; методи теоретичних досліджень; конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження. Основні спеціально наукові методи дослідження в публічному управлінні. Зв'язок методу і методики дослідження. Процес і процедури наукового дослідження та його стадії. Докази у методології наукових досліджень. Міждисциплінарного підходу при здійсненні наукових досліджень у сфері публічного управління та адміністрування.

Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Наукова інформація. Шляхи та засоби забезпечення відкритого доступу до інформації. Зелений шлях відкритого доступу до наукової інформації. Особливості збору, опрацювання та інтерпретації наукової інформації.

Підготовка кваліфікаційної роботи (магістерська дисертація): вимоги, технологія підготовки, публічний захист.

Тема 3. Академічна доброчесність як визначальний принцип дослідницької діяльності.

Сутність поняття «академічна доброчесність» та її фундаментальні цінності. Законодавче підґрунтя академічної доброчесності. Характеристика проявів академічної недоброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, шахрайство, несанкціонована співпраця). Характеристика механізмів забезпечення академічної доброчесності в наукових дослідженнях. Політика академічної чесності КПІ ім. Ігоря Сікорського. Інструменти та заходи щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в освітніх і наукових роботах. Моральні принципи, норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників у навчальній, науковій та професійній діяльності. Академічна доброчесність як вияв гідності здобувача вищої освіти та науковця.

Тема 4. Апробація результатів наукових досліджень.

Сутність апробації результатів наукового дослідження. Види та форми апробації наукового дослідження. Наукова комунікація як процес обміну науковою інформацією та професійного спілкування у науковому співтоваристві. Формальні та неформальні наукові комунікації. Наукові комунікатори. Методи і засоби наукових комунікацій. Міжнародна наукова комунікація. Наукова публікація як засіб фіксації та оприлюднення наукового результату. Вимоги до структури та змісту наукової публікації. Наукові фахові видання України з публічного управління та адміністрування. Міжнародні наукометричні бази даних та індекси цитування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Форсайт в публічному управлінні.

Тема 5. Загальна методологія та принципи передбачення.

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Обґрунтованість передбачення як сприйняття та розуміння явищ і процесів діяльності на мікро- та макрорівні. Оцінки можливості управлінського впливу на ці процеси та явища за допомогою наявного методичного й технологічного інструментарію. Основні принципи прогнозування та передбачення. Класифікація методів наукового прогнозування. Типологія прогнозів залежно від об'єктів та сфер застосування, залежно від рівня управління, в залежності від періодичності, за ступенем вірогідності, за етапом розвитку об'єкта тощо. Приклади прогнозів в залежності від класифікацій. Історичні, культурні та соціальні витоки Форсайт-досліджень.

Тема 6. Основи проведення швидкісного форсайту (Rapid Foresight).

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Використання сесій Rapid Foresight для вирішення тактичних та стратегічних управлінських завдань. Вимоги до побудови карти часу. Горизонти Rapid Foresight. Основні елементи Rapid Foresight та як їх правильно формулювати. Вимоги до учасників Rapid Foresight. Чорні лебеді. Обробка результатів Rapid Foresight.

Тема 7. Основні поняття сценарного аналізу.

Зміст теми/Питання для розгляду та обговорення: Використання сценарного аналізу для розв'язання управлінських завдань. Класифікація сценаріїв. Методи побудови сценаріїв та вимоги до них. Аналіз прикладів використання сценарного

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта та месенджери Viber, Telegram.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Відвідування лекцій, семінарських занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Штрафні бали за відсутність на заняттях не виставляються. Однак, студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються практичні навички, в тому числі необхідні для виконання тематичних завдань.

Викладач може звернути увагу на відвідування занять у випадку, якщо студент(-ка) із недостатньою кількістю балів вимагає високу оцінку.

Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

Поведінки на заняттях

Оцінюється систематичність та активність роботи студентів, підготовка коротких доповідей чи текстів як доповнення до питань семінарського (практичного) заняття.

На заняттях рекомендовано переводити мобільний телефон у беззвучний режим, щоб не заважати учасникам освітнього процесу.

Заборонено використовувати засоби зв'язку для пошуку інформації в інтернеті під час відповіді на питання, виконання тематичних завдань, поточного контролю знань тощо.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Контрольні заходи оцінювання, виконання яких передбачено на практичному занятті, проводяться у завчасно визначений день, який озвучується студентам на першому тижні освітнього процесу. Виконання таких контрольних заходів оцінювання в інший день дозволяється за вагомих та/або форс-мажорних обставин.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Призначення заохочувальних та штрафних балів

Студентам можуть нараховуватися заохочувальні та штрафні бали. Сума як штрафних, так і заохочувальних балів не повинна перевищувати 0,1 (10%) від загальної шкали рейтингу (100 балів). Таким чином, сума як штрафних, так і заохочувальних балів не може перевищувати 10 балів.

Заохочувальні бали:

- Написання есе за обраною тематикою – 5 балів;
- Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах / проектах / конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни) – 10 балів;
- Написання тез / статті (за тематикою навчальної дисципліни) – 5 / 10 балів.

Штрафні бали:

- *Порушення терміну виконання індивідуального завдання – 5 балів.*

Дистанційне навчання

Враховуючи студентоцентрований підхід, за бажанням студентів, допускається вивчення матеріалу за допомогою онлайн-курсів, тематика яких відповідає змісту конкретного заняття / теми. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному [Положенні](#) КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Здобувачам вищої освіти пропонується пройти он-лайн курсу «Академічна доброчесність в університеті» за посиланням: <https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university/>; «Наукова комунікація в цифрову епоху» за посиланням: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UKMA+SCDA101+2020_T1/about.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Позааудиторні заняття

У разі необхідності, викладач та/або студенти можуть запропонувати відвідати заходи, які відповідають тематиці відповідних занять. У цьому випадку, візити на подібні заходи погоджуються з адміністрацією факультету.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна «Наукові дослідження та форсайт в публічному управлінні» може викладатися для студентів з особливими освітніми потребами.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Денна форма навчання

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою практичного (семінарського) заняття, МКР, виконання індивідуального завдання і завдань самостійної роботи.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік.

Умови допуску до семестрового контролю: мінімально позитивна оцінка за доповіді та активність на практичних (семінарських) заняттях / написання модульної контрольної роботи / виконання індивідуального завдання / позитивний результат першої (15 балів) та другої (35 балів) атестації / семестровий рейтинг більше 40 балів.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Доповідь з презентацією одного із проблемних питань тематики практичного (семінарського) заняття	28	7	4	28

2.	Участь в обговоренні на практичному (семінарському) занятті	27	3	9	27
3.	Модульна контрольна робота	30	15	2	30
4.	Індивідуальне завдання (виконання проєкту Rapid Foresight)	15	15	1	15
	Всього				100

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Критерії оцінювання

Доповідь з презентацією одного із проблемних питань тематики практичного (семінарського) заняття
 Підготовлена студентом доповідь передбачає розкриття одного із проблемних питань тематики практичного (семінарського) заняття та супроводжується презентацією. Максимальна кількість балів за доповідь - 7 балів. Сума балів за доповіді не може перевищувати 28 балів.

Критерії оцінювання відповідей:

- «відмінно», відповідь на питання практичного (семінарського) заняття повністю розкрито; якісна презентація; студент без ускладнень орієнтується в матеріалі, формулює поняття, наводить власні приклади на підтвердження певних суджень – 6-7 балів;
- «добре», відповідь на питання практичного (семінарського) заняття потребує невеликих уточнень; хороша презентація; студент знає матеріал і добре в ньому орієнтується, наводить шаблонні приклади – 4-5 балів;
- «задовільно», відповідь на питання практичного (семінарського) заняття потребує суттєвих доповнень; презентація наявна; студент «плаває» в матеріалі, плутається в термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання, не може навести приклади – 2-3 бали;
- «незадовільно», відповідь не відповідає вимогам на 1 бал – 0 балів.

Участь в обговоренні на практичному (семінарському) занятті

Передбачає коментарі та доповнення основних доповідей, ініціювання та участь в дискусіях. За активність на практичному (семінарському) занятті можна отримати до 3 балів. Сума балів за даний вид роботи не може перевищувати 27 балів.

Модульна контрольна робота

Передбачено дві модульні контрольні роботи із змістового модуля 1 та 2, які проводяться після вчитаних лекцій 5 та 9. Ваговий бал - 15. Сума балів за дві модульні контрольні роботи не може перевищувати 30 балів. Детальна інформація про МКР публікується в Google classroom.

Індивідуальне завдання (виконання проєкту Rapid Foresight)

Ваговий бал – 15. Індивідуальне завдання передбачає виконання проєкту Rapid Foresight. Детальна інформація про індивідуальне завдання публікується в Google classroom / наведена в Додатку А.

Заочна форма навчання

Поточний контроль: –.

Календарний контроль: –.

Семестровий контроль: **залік**.

Умови допуску до семестрового контролю: **мінімально позитивна оцінка за доповіді та активність на практичних (семінарських) заняттях / написання домашніх контрольних робіт / виконання індивідуального завдання / семестровий рейтинг більше 40 балів.**

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Доповідь з презентацією одного із проблемних питань тематики практичного (семінарського) заняття	20	10	2	20
2.	Участь в обговоренні на практичному (семінарському) занятті	10	5	2	10
3.	Домашня контрольна робота	40	20	2	40
4.	Індивідуальне завдання (виконання проєкту Rapid Foresight)	15	30	1	30
	Всього				100

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно

94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Критерії оцінювання

Доповідь з презентацією одного із проблемних питань тематики практичного (семінарського) заняття
 Підготовлена студентом доповідь передбачає розкриття одного із проблемних питань тематики практичного (семінарського) заняття та супроводжується презентацією. Максимальна кількість балів за доповідь - 10 балів. Сума балів за доповіді не може перевищувати 20 балів.

Критерії оцінювання відповідей:

- «відмінно», відповідь на питання практичного (семінарського) заняття повністю розкрито; якісна презентація; студент без ускладнень орієнтується в матеріалі, формулює поняття, наводить власні приклади на підтвердження певних суджень – 15-20 балів;

- «добре», відповідь на питання практичного (семінарського) заняття потребує невеликих уточнень; хороша презентація; студент знає матеріал і добре в ньому орієнтується, наводить шаблонні приклади – 9-14 балів;

- «задовільно», відповідь на питання практичного (семінарського) заняття потребує суттєвих доповнень; презентація наявна; студент «плаває» в матеріалі, плутається в термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання, не може навести приклади – 3-8 бали;

- «незадовільно», відповідь не відповідає вимогам на 2 бал – 0 балів.

Участь в обговоренні на практичному (семінарському) занятті

Передбачає коментарі та доповнення основних доповідей, ініціювання та участь в дискусіях. За активність на практичному (семінарському) занятті можна отримати до 5 балів. Сума балів за даний вид роботи не може перевищувати 10 балів.

Домашня контрольна робота

Передбачено дві модульні контрольні роботи із змістового модуля 1 та 2. Ваговий бал - 20. Сума балів за дві модульні контрольні роботи не може перевищувати 40 балів. Детальна інформація про ДКР публікується в Google classroom.

Індивідуальне завдання (виконання проєкту Rapid Foresight)

Ваговий бал – 30. Індивідуальне завдання передбачає виконання проєкту Rapid Foresight. Детальна інформація про індивідуальне завдання публікується в Google classroom / наведена в Додатку А.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Додаток А

Індивідуальне завдання

Одним з основних видів семестрового контролю під час опанування навчальної дисципліни «Наукові дослідження та форсайт в публічному управлінні» є виконання

індивідуального завдання на обрану тему з наданого викладачем переліку тем або на тему, яка цікавить студента (в цьому випадку тема погоджується з викладачем) у межах навчальної дисципліни.

Індивідуальне завдання виконується згідно з вимогами, у термін, зазначений викладачем.

Робота повинна містити такі елементи:

1. Титульний аркуш (назва університету; назва факультету; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема індивідуального завдання; ПІБ студента, курс, номер академічної групи; ПІБ викладача; рік).

2. Зміст (із зазначенням номерів сторінок кожного структурного елементу індивідуального завдання).

3. Вступ з обґрунтуванням актуальності обраної теми.

4. Основу частину (виконані три завдання).

5. Висновки.

6. Список використаних джерел.

Зміст завдання:

Для виконання індивідуального завдання здобувач/здобувачка має обрати з переліку можливих тем ту, що відповідає його науковим інтересам. Відповідно до обраної теми дослідження необхідно виконати три завдання:

1. Виявити та відобразити на карті часу ключові тренди розвитку ТЕМИ.

2. Виявити та відобразити на карті часу ключові події, технології, загрози та нормативні акти, пов'язані з ТЕМОЮ.

3. Сформулювати власні сценарії та оцінити ймовірність їх настання, пов'язаного із ТЕМОЮ з урахуванням виявлених раніше трендів, загроз, подій, технологій та нормативних актів.

Крім графічного нанесення сформульованих у завданні елементів, необхідно також після кожної карти навести текстове обґрунтуванням цих елементів.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри теорії та практики управління, к. філос. н., проф. Мельниченком А.А.; старшим викладачем кафедри теорії та практики управління Іщенко А.М.; старшим викладачем кафедри теорії та практики управління, к. пед. н. Бриль Ю.О.

Ухвалено Кафедрою теорії та практики управління (протокол № 14 від 17.06.2022)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 7 від 30.06.2022)